

marmer-inscripties, bevattende een vijftal verklaringen in edictsform van keizer Augustus uit de jaren 7 tot 4 voor Christus ⁶⁹⁾.

De vijf teruggevonden edicten behandelen geheel verschillende onderwerpen. Het vijfde en jongste brengt ter kennis van de provincie een besluit van de Senaat inzake klachten over afpersing. Het derde edict schrijft voor dat Grieken die romeins burger geworden zijn, daardoor niet ontslagen zijn van hun oude godsdienst-verplichtingen. Het tweede edict is maar vermelding van enige gebeurtenissen, waarover Augustus zijn oordeel geeft, namelijk van het feit dat de stadhouder enigen als gevangenen naar Rome heeft gezonden, die beweerden iets omtrent het persoonlijk welzijn van Augustus te weten, maar die te Rome gekomen, niets te vertellen hadden omdat zij gesimuleerd hadden. De keizer prijst de stadhouder voor zijn waakzaamheid en heeft de beide betrokkenen vrijgelaten en wil een andere zaak nog nader onderzoeken. ⁷⁰⁾

Hier van belang zijn vooral het eerste en het vierde edict. Het vierde, omdat het een uitvoerige regeling geeft over processen tussen grieken, waarvoor griekse rechters competent zijn, maar daarbij een uitzondering maakt voor halszaken, waarin de stadhouder zeggenschap heeft ⁷¹⁾. Het eerste edict evenzeer omdat het een gedetailleerde regeling geeft voor de procedure welke gevolgd moet worden in halsprocessen nu het aan Augustus gebleken is dat niet-romeinen, met name grieken wel heel gemakkelijk en vaak onschuldig ter dood veroordeeld en terechtgesteld worden. Mede doordat het aantal Romeinen dat volgens de maatstaf van geldelijk vermogen voor het rechterschap in aanmerking kwam zeer gering was, bleek het in de praktijk voor te komen dat ten gevolge van samenspannen tussen die romeinen, waarbij de rollen van rechter, aanklager en getuige wisselden, menige onschuldige Griek het slachtoffer geworden was. Daarom bepaalt ⁷²⁾ Augustus dat beschul-

⁶⁹⁾ Vier der edicten vermelden als jaar van uitgifte het 17e jaar van het tribunaat van Augustus, dat liep van 7 tot 6 v. Chr. terwijl het laatste edict het 19e jaar van zijn tribunaat noemt en aan de hand van de namen der consuls nauwkeuriger gedateerd kan worden als uitgegeven in het derde kwartaal van het jaar 4 vóór Chr.

⁷⁰⁾ Over de vele quaesties, welke aan deze edicten verbonden zijn, zie vooral De Visscher (titel in noot 66).

⁷¹⁾ ὑπεξειρημένων τῶν ὑποδίκων κεφαλῆς ὑπὲρ ὧν ὅς ἄν τὴν ἐπαρχίαν δίακατέχῃ αὐτὸς διαγεινῶσκειν κ[αί] ἰστάναι ἢ συμβούλιον κριτῶν παρέχειν ὀφείλει (IV. 65/66 naar De Visscher, blz. 22).

⁷²⁾ bepaalt, maar dan in uiterst voorzichtige terminologie (vgl. I. 12–14) met alle voorbehouden welke Augustus' toenmalige positie verlangen (waar-